

Kisvállalkozásfejlesztés és tervezés: a magyar piacgazdasági átmenet dilemmái

Dr. Árva László

Az ESSCA Business School nyugalmazott tanára

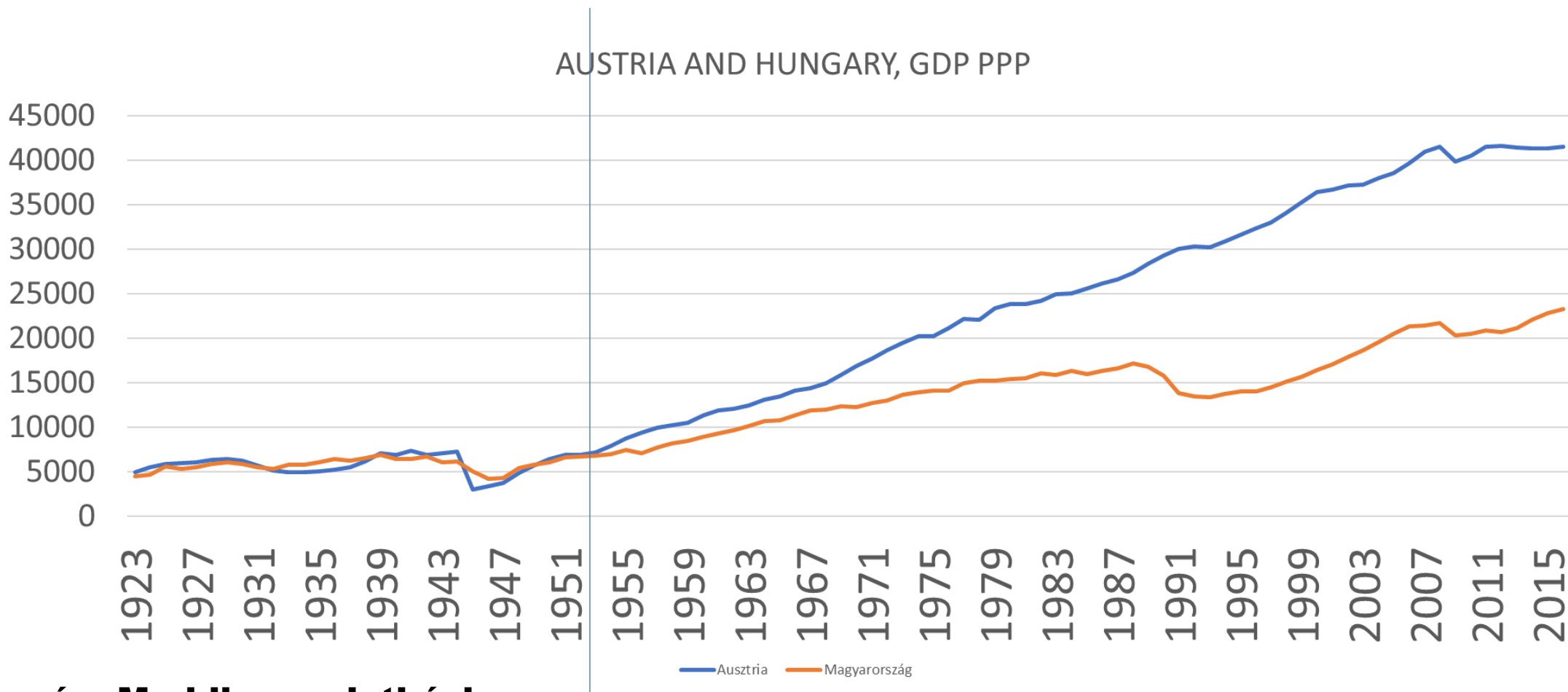
Szubjektív visszatekintés

- 1985 óta a Tervhivatal Tervgazdasági Intézetében dolgoztam Bod Péter Ákossal és Nagy Zoltánnal
- 1990-től Bod Péter alá tartozó Országos Kisvállalkozás Fejlesztési Iroda elnöke voltam, felelős a magyar kisvállalkozásfejlesztési politika kidolgozásáért és megvalósításáért
- 1990-ben az amerikai Small Business Administration-nél tanulmányoztuk az amerikai KKV-fejlesztést
- 1991-ben a tajvani Small Business Development Banknál a tajvani KKV-fejlesztést elemeztük

Mai érzések: csalódás Magyarországon a rendszerváltás után

- **Magyarország és Ausztria** folyamatos összehasonlítás tárgya volt az elmúlt száz év során
- Ausztria és Magyarország a Maddison adatbázis szerint 1952-53-ig nagyjából azonos szinten álltak egy főre vetített GDP alapján,
- Majd 1953 után a különbség fokozatosan növekedett,
- A rendszerváltást követő években (1990 után 1996 ig) jelentős magyar visszaesésre került sor
- **Aztán egészen napjainkig nem igazán csökkent a különbség Ausztria és Magyarország között**

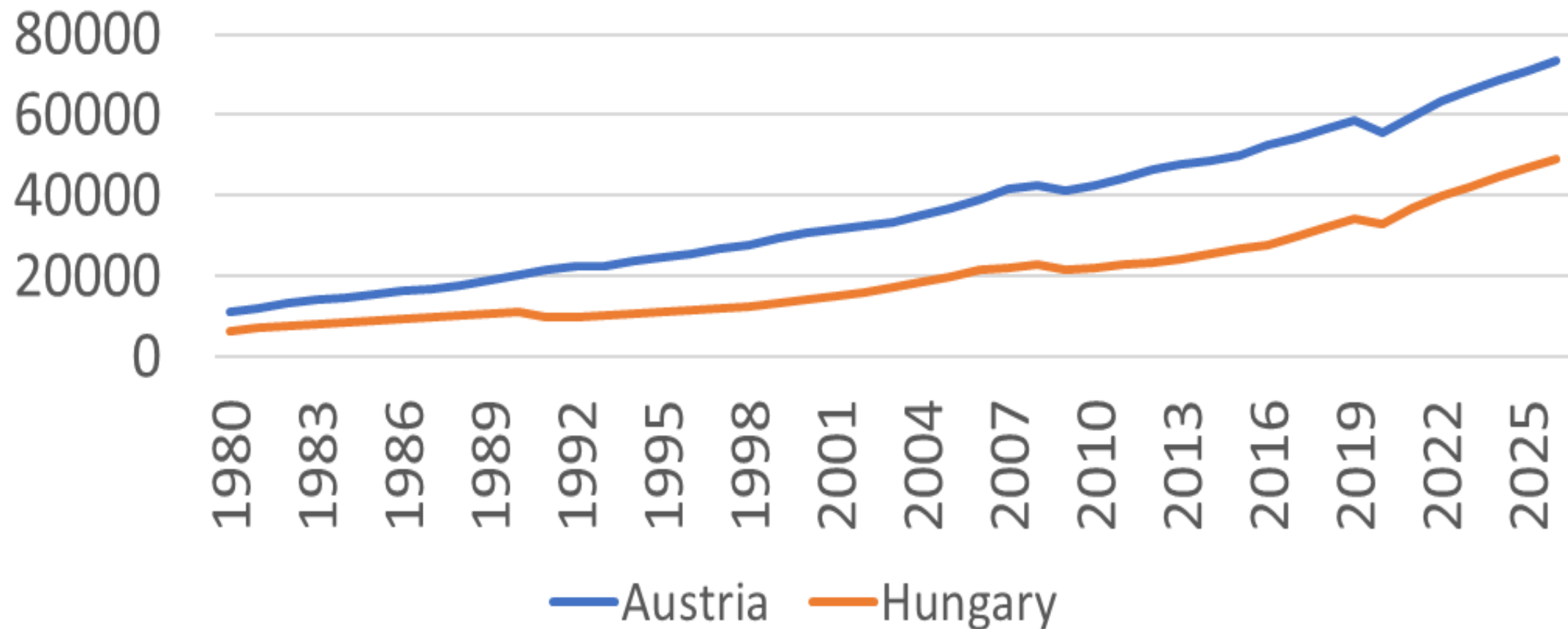
Magyarország és Ausztria egy főre eső GDP-je 1923-tól 2015-ig

Forrás: Maddison adatbázis

Magyarország és Ausztria egy főre eső GDP-je 1980-tól 2025-ig

GDP per capita, current prices (Purchasing power parity; international

Feltehetően a jövedelmi különbségek is növekedtek 1990 után Magyarországon

- Ugyanakkor a tényleges fejlettségbeli különbségeket esetleg elrejtetheti a magyarországi **jövedelem** **különbségek** növekedése
- Az átlagos magyar ezért sokkal nagyobb különbségeket érzékelhet, mint ami az egy főre eső GDP adatokból következik

Nőttek vagy sem Magyarországon a jövedelmi egyenlőtlenségek?

- **Ellentmondásos adatok állnak rendelkezésre...**
- **Van, aki szerint nem nagyon nőtt az egyenlőtlenség,**
- **Míg mások szerint jelentősen...**

Inequality of Income or wages...

Svraka András PM senior expert cikke, címe: Recent trends in income inequalities in Hungary using administrative data...

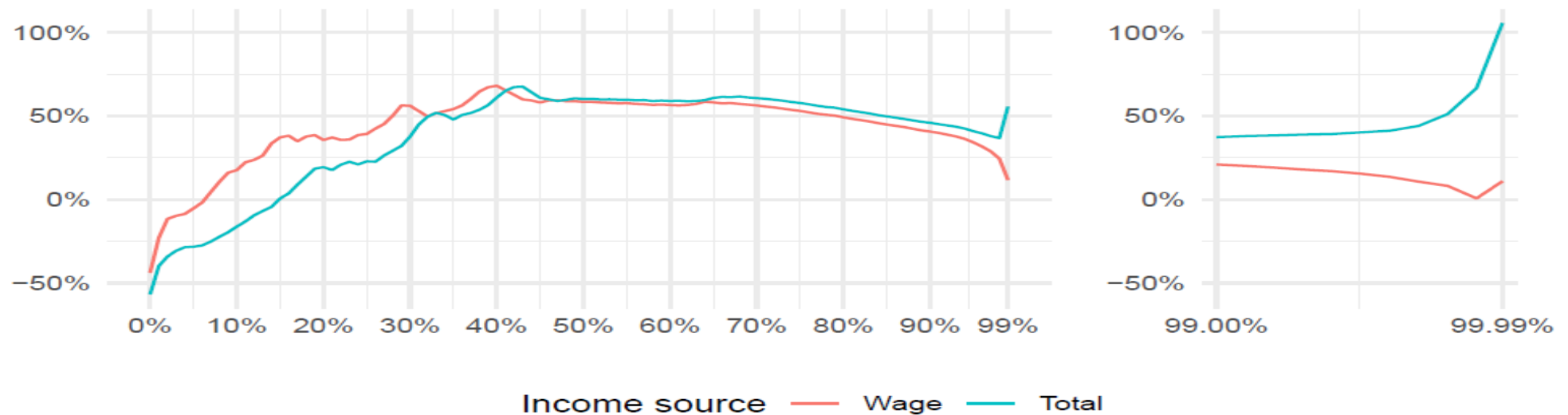
Szerinte: Wage inequality decreased, BUT total (income) inequality increased...

Egyéb források: S. Kuznets, Th. Piketty, B. Milanovic...

Jövedelem és bér egyenlőtlenségek alakulása Magyarországon 2009 és 2018 között, (2009–19 income tax data)

Figure 14: Cumulative growth of real average income by percentile between 2009 and 2018

Forrás: Svraka András: Recent trends in income inequalities in Hungary using Administrative Data, Senior researcher, Ministry of Finance, andras.svraka@pm.gov.hu

Magyar csalódottság

- A rendszerváltás azon ígérete, hogy majd behozzuk **Ausztria előnyét**, nem realizálódott, éppen ezért nem meglepő a magyar lakosság csalódottsága

Mit lehetett volna másképpen csinálni?

- **Seneca** írta: „ha valaki nem tudja, hogy melyik kikötőbe igyekszik, annak sohasem fúj a szél jó irányból”
- **Tervezés** nélkül nem tudjuk, mit kellene csinálni
- **A kilencvenes évek elején a rendszerváltást, a piacgazdasági átmenetet minden előzetes elképzelés és tervezés nélkül hajtottuk végre**

Mi volt a tervezés hiányának oka?

- Talán nem voltak elég jó magyar tervezési szakemberek?
- Nem igaz, az egész Országos Tervhivatal jelen volt, **Bod P.Á.** pedig a TGI vezető munkatársa volt...
- **Bod Péter Ákos, (1989): A vállalkozó állam a mai tőkés gazdaságban; Közgazdasági és Jogi, Bp., 1987.**

Mi volt a tervezés hiányának oka?

- **Az átmenet levezénylését mégis a Pénzügyminisztérium munkatársai és politikusok szervezték meg**
- **Az a vélemény uralkodott, hogy a tervezés és a kapitalista gazdálkodás összeegyeztethetetlen**

A tervezés és a piacgazdaság igenis összeegyeztethető...

Ellenpéldák a világban:

- **Japán** (MITI)
- **Franciaország** (Commissariat général du Plan)
- **Malajzia** (Economic Planning Unit)
- **Dél-Korea** az Economic Planning Board
- **Izrael** (Gazdasági és tervezési minisztérium, amely később, a nyolcvanas években Gazdasági Stratégiai Minisztérium (HaMisrad LeAstrategia Kalkalit) lett
- **Tajvan**: National Development Council,

Szomorú magyar következmények: nagy hagyományokkal rendelkező vállalatok összeomlása

Problémák:

Nagy hagyományokkal rendelkező termelési kultúrák megszűnése következett be, például:

- Villamossági ipar és járműgyártás: Ganz és utódvállalatai
- Autóbuszgyártás: Ikarus,
- Optikai ipar: MOM
- Fegyvergyártás: FÉG

De a KKV-k fejlődése is elmaradt

Duális szerkezetű magyar gazdaság alakult ki (egyfelől sok, alultőkésített kisvállalkozás, másfelől erős TNV-k magyarországi leányvállalatai élnek egymás mellett...

Szepesi Balázs MCC Közgazdasági Iskola vezetője elmondta egy előadásban, hogy a rendszerváltás idején mindenki a multiktól várta a megváltást...a kkv-kat meg elfeledtük

Felemás kkv-támogatási rendszer sajátosságai

Nem volt hatékony érdekképvisellete a kkv-knak kormányzati szinten (advocacy),

Hiányzott a high tech kkv-k nemzetközi bemutatása,

A pénzügyi források koncentrációja nem következett be,

Nem volt elég forrás a kkv-k támogatására,

A bankhitelek túl drágák voltak.

Ezzel szemben pl. Tajvanon

- **Igyekeztek fejlődési lehetőséget biztosítani a helyi KKV számára**
- **Nem politikai lojalitás alapján osztott, hanem minden KKV számára elérhető támogatások és kedvezményes hitelek révén**
- **A minőségi high-tech kkv-k uralkodóvá váltak és már a szárazföldi Kínában (PRC) is hoztak létre leányvállalatokat...**

Következtetések, további feladatok

A magyar gazdaság felzárkózásának elmaradása komoly elégedetlenséget váltott ki a lakosság körében

A piacgazdasági átmenettel szemben érzett csalódás erősödött

A későbbiekben mindenképpen szükség lenne a hazai gazdasági tervezés erősítésére

**Köszönöm
megtisztelő
figyelmüket!!**

